

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

338.98

4-82

5

338.98
1-82

Լ. ԿՈՒՅԲԻՇԵՎ

175

uv

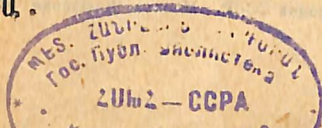
Հ Ն Գ Ա Մ Յ Ա Կ Ի

Յ Ե Ր Կ Ո Ւ Տ Ա Ր Վ Ա

Ա Ր Դ Յ Ո Ւ Ն Ք Ն Ե Ր Ը

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴ, ԿԵՆՏՐ, ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ.

1931

32002

338.98

4-82

95

ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ԱՌԱՋԻՆ ՅԵՐԿՈՒ ՏԱՐՎԱ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

(ԽՍՀՄ-յան Ժողովրդի նախագահի տեղակալ
ԽՍՀՄ Պետպլանի նախագահի ընկ. Վ. Կուլբեկովի
տված տեղեկությունը ամերիկական «Աստոլիեյ-
տեղ-Պրեսս» հեռագրական գործակալությունը):

Հոկտեմբերի 1-ին լրացավ հնգամյակի յերկ-
րորդ տարին, այն հնգամյակի, վորը վրդո-
վեց ամբողջ աշխարհի մտքերը, վորի առթիվ
ամբողջ աշխարհի մամուլի եջերում տարվեց
և տարվում է մինչև այժմ ամենախիստ դիս-
կուսիա:

Ո՞վ չի հիշում բուրժուական խոշորագույն
տնտեսագետների և քաղաքագետների առա-
ջադրած այն պնդումները, թե հնգամյա պլանի
նախագծումները ուեալ չեն, ուտոպիկ են,
ֆանտաստիկական: Ո՞վ չի հիշում այն հայ-

Թարգմ. Ս. Հ.

Հ. 181. 57

տարարությունները, թե հնգամյա պլանի նախագծումները հերթական բոյլշեիկական ցնորքներ են: Մինչև որս ել աղաղակում են հնգամյակի տապալման մասին, Խորհրդային Միության ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման լայնորեն մտածված պլանի վիժման մասին:

Հնգամյա պլանի գործողության անցած յերկու տարիները բավարար նյութ են տալիս թե՛ հնգամյա պլանի նախագծումների ռեալականությունը ստուգելու և թե՛ ստուգելու այն առարկությունների և կասկածների հիմնավորությունը, վորոնք առաջացրեց այդ պլանը բուրժուական-տնտեսագիտական մտքի ներկայացուցիչների կողմից:

Անցյալ յերկու տարիները արտաբերեցին հնգամյակի առաջադրանքների գերակատարումը ժողովրդական տնտեսության կարևորագույն ճյուղերում: Պլանավորվող արդյունաբերության մեջ յերկու տարիների համար միասին հնգամյակը յենթադրում եր արտա-

դրանքը անփոփոխ գներով 29.338 մլն. ռուբ. չափով, իսկ փաստորեն նա հասավ 30.456 մլն. ռուբլու: Հնգամյակի գերակատարումը յերկու տարվա ընթացքում առանձնապես խոշոր եծանր ինդուստրիայի արտադրանքի բնագավառում: Հնգամյակի առաջադրանքն եր այդ յերկու տարիների համար 12.476 մլն. ռուբ., իսկ կատարված ե 13.764 մլն. ռուբ. արտադրանք: Ծանր ինդուստրիայի առանձին ճյուղերում հնգամյակի գերակատարումը յերկու տարում կազմել ե՝ — նավթի վերաբերմամբ — հնգամյակով յենթադրված եր 28 մլն. տոնն, իսկ հասավ 30,6 մլն. տոննի, պողպատի վերաբերմամբ — 9,9 մլն. տոնն ըստ հնգամյակի և 10,2 փաստորեն. պրոկատի մեջ — հնգամյակով յենթադրված եր 7,6 մլն. տոնն, փաստորեն հասավ 8,3 մլն. տոննի, ելեկտրոտեխնիկայի մեջ — հնգամյակով յենթադրված եր արտադրանք 588 մլն. ռուբ. չափով, իսկ հասավ 781 մլն. ռուբ., գյուղատնտեսական մեքենակառուցման մեջ —

հնգամյակով յենթադրված էր 472 մլն. ոուբ. արտադրանք, իսկ փաստորեն հասավ 515 մլն. ոուբլու: Գերակատարումը տեղի յե ունեցել յերկու տարվա ընթացքում նույնպես և ընդհանուր մեքենակառուցման մեջ:

Թեև արդեն իսկ առաջին տարում հնգամյակը գերակատարված էր, բայց առանձնապես խոշոր էին սոցիալիստական արդյունաբերության հաջողությունները հնգամյակի յերկրորդ տարում. ընդհանուր արտադրանքի աճումը 1929 — 30 թ. կազմեց 25 տոկոս, գերազանցելով հնգամյակի նախագծումներից 5 տոկոսով: Յեվ վոր անհրաժեշտ է առանձնապես ընդգծել, արտադրության միջոցներ արտադրող ճյուղերի արտադրանքի աճումը հասավ անցյալ տարում 40 տոկոսի և դրանով իսկ գերազանցեց հնգամյակի նախագծումներից այդ տարվա համար 16 տոկոսով: Արդյունաբերության կարևորագույն ճյուղերում հնգամյա պլանի նախագծումների և նրանց իրականացման հարաբերականու-

թյունը պատկերանում է այսպես՝ — նավթի արտադրանքը գերազանցել է հնգամյա պլանի 1929 — 30 թ. առաջադրանքը 17,1 տոկոսով. պողպատի հալելը գերազանցել է հնգամյակը 6,7 տոկոսով, իսկ պողպատը — 12 տոկոսով. մետաղամշակման և մեքենակառուցային արդյունաբերության արտադրանքը գերազանցել է հնգամյա պլանի նախագծումները 1929 — 30 թ. համար 26,3 տոկոսով. էլեկտրոտեխնիկական արդյունաբերության արտադրանքը գերազանցել է հնգամյա պլանի նախագծումները 39 տոկոսով և այլն: Կարճ ասած, արդյունաբերության կարևորագույն ճյուղերի մեջ մենք ընթանում ենք հնգամյա պլանի նախագծումների խոշոր գերակատարման ուղիով:

Աճման ավելի համեստ տեմպեր ունենք մենք թեթև արդյունաբերության ճյուղերի մեջ, ուր սահման դնող հանգամանքն է գյուղատնտեսական հումուլթը: Հայրենական հումուլթային բազայի առաջըաշումը հնարավո-

րությունն ե տալիս գալիք տարում զգալի
չափերով գերակատարելու հնգամյա պլանի
նախագծումները նաև թեթև արդյունաբերու-
թյան մեջ (աննդային արդյունաբերությունն,
բամբակա-թղթային և այլն):

Ընդհանուր առմամբ արդյունաբերության
մեջ, հնգամյա պլանի նախագծումների գե-
րակատարումով, արդյունաբերական արտա-
դրության նախապատերազմական մակար-
դակը գերազանցված ե յերկու անգամ:

Հնգամյա պլանի նախագծումներից խոշոր
չափով բարձր եր նաև արդյունաբերական
շինարարության ծրագրի իրագործումը: Մաս-
նավորապես, ժողովրդական Տնտեսության
Գերագույն Խորհրդի կողմից պլանավորվող
արդյունաբերության մեջ շինարարական ծրա-
գիրը հնգամյակի առաջին յերկու տարիներ-
ին իրագործված ե 4.605 մլն. ռուբլու չա-
փով փոխանակ հնգամյա պլանով նախագծված
3.990 մլն. ռ.: Յեթե շինարարական ծրագրի
իրագործումը հնգամյակի առաջին տարում

գտնվում եր հիմնականում հնգամյակի մա-
կարդակի վրա, գերազանցելով այն աննշան
չափերով, ապա յերկրորդ տարում, այսինքն
1929 — 30 թ. հնգամյակի առաջադրանքը
խիստ գերակատարվեց՝ փոխանակ հնգա-
մյակով այդ տարվա համար նախագծված
2.331 մլն. ռուբ., փաստորեն արդյունաբե-
րության շինարարական ծրագրի իրագոր-
ծումը հասավ 2.965 մլն. ռուբ., այսինքն
27 տոկոսով ավելի, քան նախագծված եր/
հնգամյակով:

Հնգամյակով ընդգծված ֆաբրիկա-գործա-
րանային շինարարության պլանի այսքան
խոշոր գերակատարումը ապահովում ե ար-
դյունաբերական զարգացման տեմպերի հե-
տագա արագացումը և միանգամայն իրական
ե դարձնում «հնգամյակը չորս տարում»
լոգունգի իրականացումը, իսկ արդյունաբե-
րության մի շարք կարևորագույն ճյուղերի
մեջ — 3 — 3¹/₂ տարում (ածուխ, մեքենա-
կառուցում, նավթ և այլն):

Շատ խոշոր են մեր հաջողութիւնները նաև գյուղատնտեսութեան մեջ: Ցանքսերի տարածութիւնը 1928 — 29 թ. 118 մլն. հեկտարից հասավ 1929 — 30 թ. 127,7 մլն. հեկտարի: Ինտենսիվ մշակութիւնների վերաբերմամբ ցանքսերի տարածութիւնները շատ ավելի բարձր չափերի հասան, քան նախագծված էր հնգամյակով — շաքարի ճակընդեղի — 11,1 տոկոսով, բամբակի — 23 տոկոսով և այլն: Հողի բարելավված մշակումը, մանավանդ կոլխոզներում և սովխոզներում, և դրա հետևանքով բերքատվութեան աճումը հասցրին նրան, վոր հացահատիկների ընդհանուր բերքը 1930 թ. կազմեց 86,5 մլն. տոնն 1929 թ. 71,7 մլն. տոննի հանդեպ, այսինքն, 20,6 տոկոսով ավելի, իսկ հատիկային մշակութիւնների ապրանքային արտադրանքը 32,6 տոկոսով գերազանցեց հընգամյա պլանի նախագծումները: Այդպիսով, հացահատիկային պրոբլեմը հիմնականում լուծված է:

Այդ խոշորագույն հաջողութիւնները ուղղակի հետևանք են այն մեծագույն հաջողութիւնների, վոր մենք ունեցանք կոլխոզային և սովխոզային շինարարութեան բնագավառում:

Յեթե վերցնենք բոլոր գյուղացիական տնտեսութիւնները (հացահատիկային, տեխնիկական կուլտուրաների, անասնապահութեան, ձկնորսութեան, անտառային, վորսի և այլն), ապա մինչև 1930 թ. հոկտեմբերի 1-ը կոլեկտիվ տնտեսութիւնների մեջ էր ներգրավված գյուղացիական բոլոր տնտեսութիւնների $\frac{1}{5}$ -ից ավելին (21,5 տոկոս): Ավելի քան 5 միլիոն գյուղացիական տնտեսութիւններ հրաժարվեցին տնտեսութեան անհատական ձևերից և անցան կոլեկտիվ ձևերին, համոզվելով գործնականում տնտեսութեան այդ նոր ձևերի առավելութիւնների մեջ: Կոլխոզները անցյալ տարում ցանել են 36 մլն. հեկտար փոխանակ այն 20,6 մլն. հեկտարին, վորոնք նախագծված

եյին հնգամյա պլանով հնգամյակի վերջին: Վճռական մոմենտ ե հանդիսանում այս դեպքում այն, վոր կոլեկտիվացման մակարդակը հիմնական արտադրող հացահատիկային շրջաններում (Հյուսիսային Կովկաս, Ներքին Վոլգա, Միջին Վոլգա և Ուկրայնա) նույն ժամկետին հասավ 43,8 տոկոսի: Իսկ յեթե ավելացնենք դրան խորհրդային պետական հացահատիկային տնտեսութունների (սովխոզներ) աճումը, վորոնց ցանքսերի տարածութունը 6 մլն. հեկտարից ավելի յե, համայնացված սեկտորի տեսակարար կշիռը ավելի ևս խոշոր ե դառնում:

Դրա շնորհիվ արդեն իսկ ընթացիկ տարում համայնացված սեկտորի (կոլխոզներ և սովխոզներ) բաժինը հացահատիկների ապրանքային արտադրանքի մեջ կազմում ե 50 տոկոսից ավելին հնգամյակի վերջին տարվա համար յենթադրված 43 տոկոսի փոխարեն:

Դրա հետ միասին խոշոր չափերով աճեց նաև անասունների համայնացումը, թե բա-

նող և թե մթերատու: Համայնացված սեկտորի տեսակարար կշիռն եր կազմում 1928 թ. բանող ձիերի վերաբերմամբ 0,9 տոկոս, 1929 թ. — 1,8 տոկոս: Իսկ 1930 թ. — 18 տոկոս. կովերի վերաբերմամբ նույն թվերին համապատասխան — 0,4, 0,9 և 7,3: Հնգամյակի հենց յերկրորդ տարին ցուցադրեց համայնացրած սեկտորի խիստ աճումը անասունների նկատմամբ և այդ հանգամանքը խոշոր անասնապահական սովխոզների կազմակերպության հետ միասին (կաթնատու անասուն, խոզաբուծութուն, վոչխարաբուծութուն և այլն) ռեսերի վրա յե դնում անասնապահության պրոբլեմը ևս:

Անասնապահության պրոբլեմը կլուծվի նույն ուղիներով, ինչպես և հացահատիկային պրոբլեմը, և այն ել ամենակարճ ժամկետում (մեկ — յերկու տարի):

Կոլխոզային շինարարության աճման մեջ փայլուն կերպով հաստատվեց այն քաղաքականության ճշտութունը, վորը վարել և

և վարում է ԽՍՀՄ-յունը գյուղացիության վերաբերմամբ: Լիկվիդացիայի յենթարկելով կուլակուլթյունը իբրև դասակարգ, հենվելով կոլխոզնիկներին — Խորհրդային իշխանության այդ հաստատ նեցուկի վրա գյուղում, խորհրդային պետութունը հաստատ ու համոզված տանում է չքավոր-միջակային անհատական գյուղացիական անտեսութունը դեպի հողագործության սոցիալիստական ձևերը: Յեվ այստեղ խոշորագույն դեր է խաղում գյուղատնտեսության տեխնիկական բազայի բարձրացումը և վերակառուցումը: Գործող գյուղատնտեսական մեքենաների արժեքը աճել է մի տարվա ընթացքում 1,400 մլն. ռուբլ. մինչև 1,700 մլն. ռուբլու: Տրակտորների ուժը հասել է 1,022 հազար ձիու ուժի փոխանակ հնգամյակով նախագծված 560 հազար ձիու ուժի:

Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության փոթորկալի աճումը բարձր պահանջներ ներկայացրեց տրանսպորտի աշխատանքին,

առանձնապես յերկաթուղային տրանսպորտի: Հնգամյակով — յերկաթուղային տրանսպորտը հնգամյակի առաջին յերկու տարիներում պետք է փոխադրեր 350,9 մլն. տոննա պարանք, իսկ փաստորեն փոխադրված է 409,2 մլն. տոննա: Հնգամյակը յերկու տարվա ընթացքում գերազանցված է նաև ուղևորների վերաբերմամբ. հնգամյակով նախագծված եր իրագործել 51,5 միլիարդ ուղևորակիրոմետր, իսկ փաստորեն կատարված է 77,1 միլիարդ:

Արդեն հնգամյակի առաջին տարում նրա առաջադրանքը յերկաթուղային տրանսպորտի կողմից գերակատարված է: Սակայն տեմպերի հետագա աճումը արտաբերեց հնգամյակի առաջադրանքի հատկապես խոշոր գերակատարում տրանսպորտի կողմից հնգամյակի յերկրորդ տարում, այսինքն 1929 — 30 թ.: Յերկաթուղային տրանսպորտի ապրանքաշրջանառութունը 1929 — 30 թվին հասավ 233,5 մլն. տոննի, ավելի քան $\frac{1}{3}$ -ով

գերազանցելով նախընթաց տարիէն և 25,6 տոկոսով — հնգամյա պլանի նախագծումները յերկրորդ տարվա համար: Նույնպիսի հետևանքներ ե տվել և ուղորդների շարժումը — մի տարվա ընթացքում փոխադրված ե 508,5 մլն. մարդ, անցնելով 47,4 միլիարդ ուղորդա-կիրումետր, մինչդեռ հնգամյա պլանով նախագծված եր հնգամյակի վերջին տարվա համար 455 մլն, ուղորդներ և 35,4 միլիարդ ուղորդա-կիրումետր: Հնգամյակի առաջադրանքը 1929—30 թ. համար ըստ ուղորդա-կիրումետրերի գերակատարված ե 86,6 տոկոսով: Այստեղ ևս, արանսպորտում, ինչպես և արդյունաբերութայն և ժողովրդական ամբողջ տնտեսութայն մեջ, շինարարական ծրագիրը իրագործվում ե ավելի մեծ չափերով, քան նախատեսնված եր հնգամյա պլանով: Կասկած չկա, վոր ժողովրդական տնտեսութայն շինարարական այդ ընդլայնված, հնգամյակի համեմատությամբ, ծրագրի իրականացումը թույլ կտա ընդլայնելու Ցեվրո-

պայի և Ամերիկայի արդյունաբերութայն և ամբողջ տնտեսութայն մասնակցությունը այդ աշխատանքի մեջ:

Բոլոր այդ խոշորագույն նվաճումները հնգամյա պլանի առաջադրանքների իրականացման գործում, հանդիսանալով աշխատավորութայն ամենալայն մասսաների և առաջին հերթին բանվոր դասակարգի մեծագույն ակտիվութայն և աշխատանքային ենտուզիագմի արդյունքը, թույլ տվին հետագա լուրջ քայլը անելու աշխատավորների նյութական-կուլտուրական դրութայն բարելավման գործում:

Աշխատավորների դրութայն այդ բարելավումը գտավ իր արտահայտությունը նախ և առաջ վարձովի աշխատանքի մարդկանց քանակի աճման մեջ: Վարձով բանող աշխատավորների ընդհանուր թիվը հասավ 1929—30 թ. 13.684 հազար մարդու փոխանակ հնգամյա պլանով այս տարվա համար նախագծված 12.793 հազարին: Դրա հետևանքով արդեն

հնգամյակի յերկրորդ տարվա վերջում գործազրկության պրոբլեմը վերջնականապես հանվեց որակարգից, այսինքն—գործազրկությունն ԽՍՀՄ-յան մեջ այլևս գոյություն չունի, մինչդեռ հնգամյա պլանը նախատեսում էր դեռևս հնգամյակի վերջին 400 հազար գործազուրկներ: Յեվ մենք այսօր ընդհուպ կանգնած ենք վորակավորված բանվորական ուժի արագացրած վերարտադրության խնդրի առաջ, վորի կարիքը և վորի պակասությունը այնքան սուր կերպով զգում է արագորեն ինդուստրացվող յերկիրը:

Աշխատավորների զրության բարելավումը արտահայտվեց նաև 7 ժամյա բանվորական օրվա անցած բանվորների թվի հետագա աճման մեջ: Յեթե հնգամյակի յերկրորդ տարվա սկզբին փոխանցված էր բանվորական ամբողջ կազմի 19,1 տոկոսը, ապա 1930 թվի հոկտեմբերի 1-ին, այսինքն հնգամյակի յերկրորդ տարվա վերջին 7 ժամյա բանվորական օրվան փոխանցված ֆաբրիկա-գործարանա-

յին բանվորների ընդհանուր քանակը հասավ բանվորների ընդհանուր թվի 43,5 տոկոսին, 3,5 տոկոսով գերազանցելով հնգամյա պլանի առաջադրանքը: Այդ ապահովում է 7 ժամյա բանվորական օրվա կիրառումը մնացած ձեռնարկությունների մեջ ավելի կարճ ժամկետում, քան նախատեսնված է հնգամյակով: Աշխատավորների զրության այդ ընդհանուր բարելավմանը ուղեկցում էր աշխատավարձի հետագա աճումը: Հնգամյակի առաջի յերկու տարիներում աշխատավարձը աճել է միջին հաշվով մեկ բանվորի վրա 12,1 տոկոսով: Այդպիսով, ժողովրդական տնտեսության աճման ավելի ու ավելի արագացող տեմպը, ժողովրդական տնտեսության մեջ նրա սոցիալիստական սեկտորի տեսակարար կշռի սիստեմատիկաբար բարձրանալը և նրա արդեն իսկ գերակշռող դերը ժողովրդական տնտեսության մեջ, լիովին ապահովում են աշխատավորների միլիոնավոր մասսաների լրողունգի — «Հնգամյակը չորս տարում» —

իրականացումը և տանում են տարեց-տարի
դեպի բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան
կյանքի նյութական և կուլտուրական մա-
կարդակի սիստեմատիկ բարելավումը:

Հակառակ մեր յերկրին թշնամի տնտեսա-
գետների և քաղաքագետների բոլոր գուշա-
կություններին ու մարգարեյություններին,
հակառակ հին կարգերի չարանենգ բեկոր-
ների վնասարարութեանը, հնգամյա պլանը
իրագործվում է և պիտի իրագործվի: Յեւ
պիտի իրագործվի հնգամյա պլանը վոչ թե
հինգ, այլ չորս տարում: Հնգամյակը իր
ժամկետին, այսինքն հինգ տարում իրա-
գործելը մեզ համար արդեն խնդիր չէ,
վորովհետև այդ խնդիրը արդեն լուծված և
գերալուծված է, ինչպես յերևում է մեր բե-
րած տվյալներից: Խնդիրը կայանում է
հնգամյակը ժամկետից առաջ, այսինքն չորս
տարում իրագործելու մեջ: Մեր բերած
տվյալները ցույց են տալիս, վոր մենք
արդեն լուծում ենք այդ խնդիրը:

Սակայն մեզ լիովին չեն բավարարում
մեր վերջրած աճման տեմպերը, այլ և մեր
աշխատանքի վորակը: Դրանով է բացատր-
վում այն հանգամանքը, վոր մենք ինքներս
մեզ անինա քննադատում ենք: Նրանք, ով-
քեր այդ քննադատութեան հիման վրա յեղ-
րակացություններ են հանում հնգամյակի
սնանկացման մասին, ընկնում են, ինչպես
տեսնում եք, ծիծաղելի դրութեան մեջ:

ՊԱՀԱՆՁԵՑԵՔ
ՄԵՐ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, ՎՈՐ
ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ Ե ԶՐԻ.
ԴԻՄԵԼ՝ Москва, Никольская, 10.
ЦЕНТРИЗДАТ.

2 400.

Цена 2 коп.

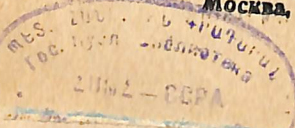
О. П.

В. КУЙБЫШЕВ
Итоги двух лет
пятилетки

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР
Москва, центр, Никольская, 10

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0210497

32.002